

Není náhodné, že mnoho básní má nyní prostý nápis *Ptseň*. Básník přiblížil se hudebnímu zdroji životnímu, a co z něho zachycuje, jest právě nejčastěji zvující světlo. Co si celého, co si zcela vytěženého a vyváženého, v uzavřenou krupěj melodickou slitého, co si teplého, hřejivého, a přece lehkého a duchově tajemného charakterizuje některé z těchto písní, zvláště onu na stránce 48, již mohl napsati jen lyrik opravdového jádra, značné specifické váhy vnitřní.

Je cesta v pustiny,
jež cile nečeká —
Tak blízká jsi, tak blízká jsi,
a přec tak daleká!

Hle, rukou dosáhnu,
jak jsi tu před náma —
Tak tebe znám, tak tebe znám,
a přec jsi neznáma!

Ó teskná poutnice,
kam jdeš — ó zdali vím?
Jsi přede mnou, jsi přede mnou,
a přec tě nevidím!

Mohl bych jmenovati významné moderní lyriky francouzské a německé, jichž dostupuje zde p. Martínek ryzostí výrazu, jednotnou sceleností vnitřního zoru, odhmotněností své idealisace již již typisující. Nejsou ovšem všechny jeho Písně na této výši; sem tam jest ruda posud neroztavená, jinde nebyly vymítnuty posud všechny strusky. Ale přece jsou některé, blížíci se Písni výše citované, tak žhavá *Já volal jsem tě* (45), tak teskné *Andante večerní* (46—47).

Má touha pronikla tě jako bílá ocel,
hlas krve mojí v každý nerv tvůj bíl,
žár púlnočních mých vidin, prudké vášně pocel
trysk k tobě zářivě, tě celou naplnil,

svým žitím nežiješ, má vůle tebe vězní,
ó horký prelude, ó silo trýznivá!
Kde místo nalezneš, kde slovo mé ti nezni,
kde výkřik duše mé ti hořce nezpívá?

Takové básně zavazují. Zavazují umělecky vytěžití a ve vyšší stylovou sféru vynésti všecko, co jest zde ještě zčásti energií latentní, co se opírá posud poněkud o cizí styl, zde březinovský. Kniha básnické obrody jest Martínkova Zahrada; a mnoho těžké úrody klasné může vyrůst z jejich svěžích vlhkých brázd, opravdu jarních.

Romain Rolland: Michelangelo

Romain Rolland kromě svých odborných prací hudebně historických a estetických a kromě svého díla románového a dramatického namaloval slovem i tři veliké podobizny geníů, kteří jej cele zaujali na křižovatkách jeho vnitřního života: *Michelangela*, *Beethovena* a *Tolstého*. Z nich první podává nám dnes slečna Marie Kalašová v překladě snad někde ne dost uhlazeném, při němž znetrpěliví snad někde filologický i stylistický purista, ale nad nímž nedovede se pohoršiti, kdo i překladateli přiznává právo na *quiddam suum ac proprium*. Horší jest, že i překlady italských veršů Michelangelových nebývají leckdy dosti spolehlivé; tak na př. na str. 168 *Beata l'alma, ove non corre tempo* přeloženo zcela protismyslně „Blažená duše, již nemiji čas...“

Michelangelo Rollandův jest podobizna osobnosti, ne výklad díla, ne vývoj tvorby, ne historická dialektika, která by zajala a vystihla kritickou peripetii v dějinách umění výtvarných, jež víže se k jeho jménu. Michelangelo zhuštěn jest v typický symbol *genia* uměním dušezpytným, jemuž není možno pokloniti se dosti hluboko, — týmž uměním syntetické zkratky, jakým pracují všichni velcí moralisté portretisté francouzští, od La Bruyèra do Suarèsa: z jejich rodu jest Rolland přes některé úchytky individuálně. Michelangelo pojat jest jako typ hamletovský, jako věčný pochybovač, jehož zhnusuje si sám příliš rychle své záměry, jako člověk, jehož vášně stydnou dříve, než pohnula se vůle, a které vyvrou tudíž často v prázdno; duch kolisavý a chimérický, bez smyslu pro skutečnost a radostnost životnou, typ křesťana pesimisty, jehož říše není z tohoto světa. Rollandovi je to typ již vymřelý nebo na vymření, nad nímž stanou zítra v nepochopení a údešou nové generace jako nad zbytky nějakého vyhynulého tvora antidiluvialního.

Myslím, že toto pojetí není nesprávné, nýbrž jen poněkud široké. Kdyby byl pokusil se z něho Rolland o výklad díla Michelangelova, byl by je musil zúžití, to jest nejprve zpřesnití. Nebylo by lze obejítí odpovědi na otázky, jak bylo možno s touto disposicí stvořiti díla hlaholně útočná a zamilovaná do hrdosti, pýchy a slávy životné, díla přeznivající mohutně vyzývavou fugou čas a prostor, díla vzdorné a složité monumentálnosti i kouzla melancholicky odbojného.

Není ovšem možno vyložiti díla Michelangelova bez činitelů nadosobních, bez vývojně logiky formové, jejímž byl, do určité míry, jen časovým orgánem; není možno vyložiti jej bez jeho vůle *tváří a jen tváří* — ne lidské — a bez její orientace na zhvězděních tehdejšího uměleckého nebe. Ale ovšem, není možno přehlížeti ani složek osobnostních — teprve *souhrou* obojího světa byl by možný výklad opravdu úplný a celý. O něj nepokusil se ani Romain Rolland ve své knize; jiní, kdož se o něj pokusili, na příklad Thode, bědně se ztroskotali.

Romain Rolland podává portrét, a ne drama; portrét velkého kouzla a veliké síly výrazivé, vystižený nejen okem jedinečně bystrým a slídým, ale i nadto: soustrastně zaujatým. Předností, již mu zvláště cením, jest, že *neidealisuje*; cítí správně, že idealisovati zde znamená zmenšovati a zmaleričňovati. Stavětí zde mezi sebe a svůj model cokoli, a zejména nějaké domněle dokonaloštné ideály portretistovy soukromě sentimentální provenience, jak to učinil pan Thode, byla by sebevražda, kdyby to nebylo co si horšího: sebezmrzačení.